

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ МАЙБУТНІХ ГІРНИЧИХ ІНЖЕНЕРІВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Зеленкова Н. І. Організація самостійної роботи майбутніх гірничих інженерів у вищих навчальних закладах.

У статті розглянуто проблему організації самостійної роботи майбутніх гірничих інженерів у вищих навчальних закладах. Здійснено аналіз нормативно-правової бази щодо організації самостійної роботи. Визначено основні чинники, що стимулюють систематичну самостійну роботу.

Ключові слова: організація самостійної роботи, аудиторна і позааудиторна робота, показники рівня підготовленості студентів, види завдань.

Зеленкова Н. И. Организация самостоятельной работы будущих горных инженеров в высших учебных заведениях.

В статье раскрыта проблема организации самостоятельной работы будущих горных инженеров в высших учебных заведениях. Осуществлен анализ нормативно-правовой базы по организации самостоятельной работы. Автором определены основные факторы, стимулирующие систематическую самостоятельную работу.

Ключевые слова: организация самостоятельной работы, аудиторная и внеаудиторная работа, показатели уровня подготовленности студентов, виды задач.

Zelenkova N. I. Organization of independent work of future mining engineers universities.

The article deals with the problem of self-study of future mining engineers universities. The analysis of the legal framework for the organization of independent work. The author identifies the key factors that encourage systematic independent work.

Key words: organization of self-study, classroom and extracurricular work, indicators of preparedness of students, types of tasks.

Перехід української вищої школи до європейських освітніх стандартів потребує перегляду змісту навчання, форм та методів викладання дисциплін. Навчити студентів самостійно оволодівати знаннями є одним з найважливіших завдань вищого навчального закладу. З огляду на це слід визначити, що самостійна робота студентів є не просто важливою формою освітнього процесу, а повинна стати його основою.

Як зазначається в Національній доктрині розвитку освіти України у XXI столітті, проблема організації самостійної роботи студентів посідає чільне місце в перебудові навчального процесу у вищому навчальному закладі. Виконання основних положень Доктрини має забезпечити перехід до нової гуманістичної інноваційної філософії освіти, що надалі стимулюватиме збільшення самостійності і самодостатності особистості, а також передбачає поступовий перехід від репродуктивної, авторитарної освіти до освіти інноваційного типу [7].

Проблема організації самостійної роботи майбутніх гірничих інженерів зумовлена соціальним замовленням суспільства. Потреба суспільства в особистостях, здатних швидко переорієнтуватися на актуальні галузі виробництва, володіючи установкою до самовдосконалення, змінює ставлення до освітнього процесу в напрямі поєднання науки з навчанням. Фахівець повинен орієнтуватися в завданнях, обставинах, засобах, щоб приймати та реалізувати ефективні рішення. Тому одним із

найважливіших складників професійної підготовки майбутніх гірничих інженерів є організація їх самостійної роботи. Саме курс на збільшення обсягу самостійної роботи студентів, підвищення її якості став одним з основних принципів Болонського освітнього процесу.

У «Положенні про самостійну роботу студентів» відзначається, що підготовка кваліфікованих і конкурентоспроможних на ринку праці фахівців вимагає суттєвої модернізації вітчизняної системи вищої освіти. А це неможливо без урахування низки чинників, з-поміж яких, зокрема, названо підвищення як ролі самостійної роботи, так і рівня професорсько-викладацького складу вищих навчальних закладів [11, с. 101].

На думку Л. Кайдалової і Н. Шевченко, самостійна робота з огляду на велике значення навчальної діяльності повинна бути побудована на єдиній методологічній основі. За її організації у вищому навчальному закладі мають бути чітко визначені зміст і мета самостійної роботи студентів, план її виконання, форми контролю та критерії оцінки ефективності, організаційно-методичне забезпечення [6, с. 136].

Відповідно до чинних державних освітніх стандартів, самостійна робота студентів має становити від 1/2 до 2/3 годин, передбачених навчальними планами спеціальностей на кожну з дисциплін, що вивчається. Крім того, відзначається, що частка самостійної роботи студента щодо аудиторних занять повинна постійно зростати [11, с. 103].

Окресленій проблемі присвячено значну кількість наукових досліджень: організація самостійної навчальної діяльності студентів висвітлюється в працях А. Алексюка, Ю. Бабанського, В. Буряка, І. Лернера; самостійна робота як метод пізнавальної діяльності визначається в роботах Б. Єсіпова, П. Підкасистого; самостійна робота як форма навчання досліджується Ю. Бабанським, М. Дяченком, І. Лернером, В. Низамовим.

Мета статті полягає в теоретичному обґрунтуванні проблеми організації самостійної роботи майбутніх гірничих інженерів у вищих навчальних закладах.

Посилена увага до організації самостійної роботи зумовлена тим, що забезпечення виконання основних положень Болонської декларації неможливе без підвищення рівня якості освіти. Отже, необхідність організації самостійної роботи зумовлена вимогами до рівня загальнокультурної і спеціальної підготовки студентів, підготовки майбутніх фахівців до професійного входження в ринок праці.

У дидактиці відсутня єдність думки про те, що становить самостійна робота – метод навчання, засіб оволодіння навчальним матеріалом чи форму організації навчальної діяльності студентів: С. Гончаренко самостійну роботу визначає як різні види індивідуальної і колективної навчальної діяльності студентів [4]; П. Підкасистий розглядає самостійну роботу як засіб організації пізнавальної діяльності студентів [9]. Самостійна робота студентів покликана не тільки для оволодіння кожною дисципліною, але й для формування навичок самостійної роботи загалом, у навчальній, науковій, професійній діяльності, здатності брати на себе відповідальність, самостійно розв'язувати проблему, знаходити конструктивні рішення [8, с. 12].

Самостійна робота є чи не єдиним способом виховання самостійності в набутті знань. Самостійність у здобутті знань виникає лише завдяки власній діяльності з появою внутрішньої потреби у знаннях, пізнавальних інтересів, зацікавленості та захопленості. Розвиваючи цю думку, С. Рубінштейн писав: «Справжня самостійність передбачає свідому вмотивованість дії та її обґрунтованість. Несприйняття до чужого впливу не є свавіллям, а справжнім виявом самостійної волі, оскільки сама людина

вбачає об'єктивні підстави для того, щоб чинити так, а не інакше» [12, с. 524].

Рівень самостійності студентів збільшується мірою оволодіння знаннями і методами самостійної роботи. При цьому важливо пам'ятати, що самостійна робота є аудиторна і позааудиторна. Під час аудиторних занять студенти слухають лекції, конспектують їх, виконують практичні та лабораторні роботи. Позааудиторна робота – це підготовка і написання рефератів, доповідей, письмових робіт.

До основних показників рівня підготовленості студентів до самостійної роботи необхідно віднести: 1) уміння планувати роботу (план повинен охоплювати всі види навчальної діяльності студента, час проведення узгоджений з викладачем); 2) володіння швидкісним читанням, уміння визначити головну думку в здобутій інформації (студент повинен вміти відбирати інформацію для відповіді на поставлені викладачем запитання, також виокремлювати основне і другорядне в тексті); 3) дотримання вимог оформлення списку використаних джерел (студент, який володіє такими навичками самостійної роботи, активніше і глибше засвоює навчальний матеріал).

Слід зазначити, що самостійна робота повинна проводитися в системі. Основними чинниками, що налаштовують студента на самостійну роботу і можуть бути дуже корисними, є: чітка настанова на виконання роботи за планом; розроблення індивідуальних завдань; проведення консультацій протягом навчального року; забезпечення єдиних вимог до самостійної роботи; урахування індивідуальних особливостей студентів.

Розподіл навчального часу з усіх видів самостійної роботи зафіксовано в робочій навчальній програмі курсу. Також важливо, щоб кожен викладач чітко знав норми годин, необхідних студентам на виконанням того чи того завдання.

Відзначимо, що згідно з Наказом МОН України №450 від 07.08.2002 року передбачено такі нормативи часу: «Проведення індивідуальних занять (до 15–20% від загального обсягу навчального часу, відведеного на вивчення навчальної дисципліни на академічну групу); проведення консультацій з навчальної дисципліни (6% на денному та 12% на заочному відділеннях від загального обсягу навчального часу); перевірка контрольних (модульних робіт, які виконуються під час аудиторних занять, 0,25 год. на одну роботу); перевірка і прийом контрольних (модульних робіт, які виконуються під час самостійної роботи, 0,33 на одну роботу); проведення семестрових іспитів (в усній формі 0,33 год. на одного студента, а в письмовій до 3 год. на написання роботи на академічну групу та 0,5 год. на перевірку однієї роботи)» [6].

Підготовка гірничого інженера здійснюється з урахуванням даних розвитку науки. Проблеми практичного використання наукових знань, підвищення ефективності наукових досліджень актуалізують інженерну діяльність в економічній галузі. Інженерна освіта є однією з найрозвинутіших підсистем вищої професійної освіти, яка постійно вдосконалюється відповідно до тенденцій розвитку науки, техніки, виробництва і соціальної сфери.

Розвиток наукового і методичного потенціалу, а також зміцнення матеріально-технічної бази вищих навчальних закладів, безперечно, позитивно вплинули на рівень професійної підготовки майбутніх фахівців технічного профілю, особливо в галузі гірництва.

Підвищення ефективності організації самостійної роботи майбутніх гірничих інженерів вбачаємо насамперед у володінні вміннями і навичками самостійної діяльності; у гнучкому та індивідуальному розподілі завдань; формуванні потреби й інтересу до самостійної роботи; у вмілому, грамотному керівництві самостійною роботою студентів.

Отже, раціональна організація самостійної роботи є дієвим засобом для професійного становлення майбутнього гірничого інженера.

Література

1. **Алексюк А. М.** Педагогіка вищої освіти України: історія, теорія: [підручник] / А. М. Алексюк. – К. : Либідь, 1998. – 558 с.
2. **Буряк В. К.** Керування самостійною роботою студентів / Володимир Костянтинович Буряк // Вища школа. – 2011. – №4–5. – С. 48–52.
3. **Гончаренко С. У.** Український педагогічний словник / Семен Устинович Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 376 с.
4. Закон України «Про вищу освіту»: науково-практичний коментар / МОН України; за заг. ред. В. Г. Кременя. – К. : СДМ-Студіо, 2002. – 328 с.
5. **Кайдалова Л. Г.** Організація та контроль самостійної роботи студентів / Л. Г. Кайдалова, Н. Шевченко // Проблеми освіти: науково-метод. зб. – К. : Наук.-мет. центр вищої освіти, 2004. – С. 136–142.
6. Наказ МОН України №450 від 07.08.2002.
7. Національна доктрина розвитку освіти України у ХХІ столітті // Освіта України. – 2001. – № 29 (18 липня). – С. 4.
8. Організація самостійної роботи студентів з педагогіки: [навч. посіб.] / за ред. В. І. Євдокимова. – Х. : ХДПУ, 2000. – 160 с.
9. **Пидкасистый П. И.** Навыки самообразования – важнейшая цель обучения / П. И. Пидкасистый, А. Е. Пасекунов // Вестник высшей школы. – 1984. – №4. – С. 31–32.
10. Про затвердження норм часу для планування і обліку навчальної роботи та переліків основних видів методичної, наукової і організаційної роботи педагогічних і науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів // Інформаційний збірник МОН України. – 2002. – № 22. – С. 3–11.
11. Положення про самостійну роботу студентів економічного факультету КНУ імені Тараса Шевченка // Вища школа. – 2007. – № 6. – С. 101–105.
12. **Рубинштейн С. Л.** Проблемы общей психологии / С. Л. Рубинштейн. – М. : Педагогика, 1973. – 423 с.

УДК 355.23 : 355.233.2 : 378 : 354.31 (477)

Сергій Іщенко

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ДО ВИХОВНОЇ РОБОТИ З ОСОБОВИМ СКЛАДОМ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Іщенко С. О. Формування готовності майбутніх офіцерів до виховної роботи з особовим складом у вищому навчальному закладі.

У статті розкрито сутність поняття «готовність майбутніх офіцерів до виховної роботи», основні складники готовності, визначено конкретні знання, вміння та навички, якими має володіти майбутній офіцер задля ефективного здійснення своєї професійної діяльності.

Ключові слова: готовність, майбутній офіцер, виховання, професійна діяльність.

Іщенко С. А. Формирование готовности будущих офицеров к воспитательной работе с личным составом в высшем учебном заведении.

В статье раскрыта суть понятия «готовность будущих офицеров к воспитательной работе», основные составляющие готовности, определены конкретные знания, умения и навыки, которыми должен обладать будущий офицер для эффективного осуществления своей профессиональной деятельности.

Ключевые слова: готовность, будущий офицер, воспитание, профессиональная деятельность.

Ischenko S. A. Training of the future officers for educational work with staff in higher education.